

CZECHY, Władysław I (II) (1140–1158–1172), denar po 1158.

Av.: na tronie siedzi $\frac{3}{4}$ w prawo król w koronie, z opartym na ramieniu berłem w lewej ręce, wznosząc prawicę z wyciągniętymi dwoma palcami w kierunku stojącej $\frac{3}{4}$ w lewo postaci z mieczem opartym na prawym ramieniu (prawdopodobnie w pochwie, bo trzymany oburącz); nad prawicą władcy zawieszony krzyżyk;
legenda niewidoczna.

Rv.: popiersie męskie z odkrytą głową na wprost (przy głowie nie ma krzyżyków), w płaszczu, na trójkątnym balkonie między dwiema wieżami o spiczastych dachach, połączonymi łukiem i dachem; na szczycie słup, przy którym litery **B|Æ**; z boków dwie kulki;
legenda niewidoczna.

1. AR; 0,550 g; 16,5 mm. Moneta słabo wybita, osłabiona korozją i pęknięta, z ubytkiem.

Lit.: Cach 614a; Šmerda 255b.

Powiększenie 3:1.

Niewątpliwie mamy do czynienia z monetą rzadką. František Cach znał tylko jedno znalezisko tego denara, i to pojedyncze, z Levego Hradca. W podstawowych czeskich czasopismach numizmatycznych nie znalazłem innego w ciągu ostatnich dwu dekad. Jeśli jakichś znalezisk dokonano zatem, to raczej nielicznych, choć moneta jest sporadycznie spotykana w handlu antykwarycznym.

Awers denara Cach 614 jest bardzo podobny do awersu denara Cach 600, związanego z koronacją Władysława I (II), z przedstawieniem cesarza wręczającego koronę księciu Czech. Inne są rekwizyty, ale bardzo podobnie upozowane figury. Inny jest też nierzucający się w oczy dół przedstawienia, gdzie na denarze „koronacyjnym” pod tronem jest prostokątne *suppedion*, a na denarze Cach 614 tron stoi na łuku. Może to świadczyć — bardziej niż nieznaczną różnicą koron — że moneta Cach 614 nie przedstawia cesarza, lecz króla. Tak też sądzą Luboš Polanský i Michal Mašek, którzy przedstawienie awersu zaliczają

do „motywów królewskich”.¹ Osoba dzierżąca miecz w pochwie przed władcą jest najprawdopodobniej jego miecznikiem. Zdaniem Eduarda Fiali gest władcy zdaje się być napominaniem, a cała scena może przedstawiać wysłanie brata królewskiego, Dypolda, z ekspedycją do Italii.² Wszelako postać po lewej stronie raczej okazuje miecz, niż rusza z nim do boju. Postać po prawej zaś raczej rozkazuje niż napomina.

Na rewersie przedstawienie młodego człowieka bez zarostu, bez atrybutów wojskowych lub kościelnych, słusznie uważane jest za św. Wacława,³ którego imię, choć słabo widoczne, jest wszakże dostrzegane w otoku. Powtórzona litera B na odmianie Cach 614a, znalezionej na Kujawach, nieobecna na odmianie głównej, nie została rozszyfrowana. Należy do większej grupy znaków literowych, często powtarzalnych, które pojawiają się na denarach czeskich w 2. połowie XII wieku. Motyw rewersu tego denara jest podobny do rewersu monety polskiej przypisywanej ostatnio Henrykowi II Pobożnemu. Ma ona jednak bliższe czeskie wzorce w innych denarach Władysława I (II).⁴

Znalezisko na Kujawach monety króla Władysława I (II), bez względu na typ, jest całkowicie odosobnione na tle całej Polski. Już w czasach króla Wratysława napływ monety czeskiej do Polski, niegdyś obfity, całkowicie zamarł. Znamy tylko pojedynczą monetę Władysława I (II) ze skarbu z Daszowa na Dolnym Śląsku, w pobliżu Głogowa.⁵ Okolice Radziejowa obfitowały dotąd raczej w znaleziska z XIV–XV wieku, ale w Anusinie znaleziono jeden z bardzo nielicznych polskich skarbów z początku XIII wieku. Zawierał wyłącznie monety polskie i niemieckie. Nieco późniejsze, ale jeszcze z 1. połowy XIII stulecia były: skarb z Ujmy Dużej,⁶ mały skarb ze Zgłowiączki⁷ i pojedyncza moneta z Wandynowa.⁸ Znaleziska monet z XII wieku są w Polsce w ogóle dość rzadkie i dotychczas w tym rejonie ich nie odnotowaliśmy.

Przy okazji przedstawiam dwie inne rzadkie monety znalezione w tej samej okolicy. Przed kwietniem 2005 roku znaleziono na ornym polu pod Radziejowem florencki *picciolo* z lat 1325–1422.

¹ POLANSKÝ, Luboš – MAŠEK, Michal: *Ikografie ražeb a stručný přehled mincovnictví Vladislava II.*, in: Mašek, Michal – Sommer, Petr – Žemlička, Josef (red.), Vladislav II., druhý král z Přemyslova rodu. K 850. výročí jeho korunovace, Praha 2009, s. 119.

² FIALA, Eduard, *České denáry*, Praha 1895, s. 376.

³ POLANSKÝ, L. – MAŠEK, M.: *Ikografie*, s. 120.

⁴ PASZKIEWICZ, Borys: *Z badań nad mennictwem wielkopolskim i śląskim XIII wieku*, in: Garbaczewski, Witold (red.): *Pieniądz i banki w Wielkopolsce*, Poznań 2009 (= *Studia nad dziejami pieniądza i bankowości w Polsce*, t. I), s. 95–124.

⁵ KUBIAK, Stanisława: *Znaleziska monet z lat 1146–1500 z obszaru Polski. Inwentarz*, Poznań 1998, s. 12, nr 18.

⁶ KUBIAK, S.: *Znaleziska*, s. 58, nr 149.

⁷ PASZKIEWICZ, Borys: *Drugi skarb ze Zgłowiączki: początki mennictwa inowrocławskiego?*, in: Kozłowski, Jarosław – Woźniak, Marcin (red.): *Z dziejów Kujaw i Pałuk. Studia dedykowane pamięci dr. Czesława Sikorskiego*, Inowrocław 2005, s. 69–79.

⁸ HORBACZ, Tadeusz J.: *Nowe znaleziska monetarne w badaniach archeologicznych na Górnym Śląsku, Kujawach i w Polsce Środkowej*, *Wiadomości Numizmatyczne*, 44, 2000, z. 2, s. 209–210.

FLORENCJA, *picciolo* z lat 1325–1422.

Av.: słabo widoczna lilia;

legenda: [??]LORENT[??]

Rv.: półpostać św. Jan Chrzciciela w nimbie na wprost, z głową przerywającą otok, w lewej dłoni trzyma krzyż na długim trzonku, oparty na ramieniu;

legenda: S [?]OHAD[????]

2. AR; 0,30 g; 13,0 mm. Moneta słabo wybita i wytarta. Powiększenie 3:1.

Dokładna data nie jest, niestety, możliwa do ustalenia, gdyż znak menniczy jest nieczytelny.⁹ Jest to pierwszy przypadek znalezienia w Polsce średnio-wiecznej florenckiej monety srebrnej.

Przed sierpniem 2005 roku na polu w pobliżu Starego Radziejowa znaleziono denar krakowski Kazimierza Wielkiego (1333–1370).

POLSKA, Kazimierz Wielki (1333–1370), *Kraków*, denar.

Av.: popiersie w koronie na wprost;

legenda: +RPO[????]E

Rv.: orzeł w koronie, zwrócony heraldycznie w lewo

legenda: +MKSI[????]

3. AR; 0,250 g; 12 mm.

Lit.: Wysocki¹⁰ grupa XI, wariant 70–71. Powiększenie 3:1.

⁹ Dziękuję za konsultację panu prof. Andrei Saccocciemu z Padwy.

¹⁰ WYSOCKI, Ferdynand: *Skarb denarów koronnych Władysława I Łokietka i Kazimierza III. Wielkiego*, *Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne* 1894, szp. 201–215.

Numismatické listy

73 • 2018 • 1-2

NUMISMATICKÉ LISTY 73 • 2018 • 1-2

Vyobrazení k článku Borys PASZKIEWICZ, *Znaleziško denara ceskego króla Władysława I i inne niezwykle monety spod Radziejowa na Kujawach*, s. 33–36 (mince č. 1, s. 34).

○ ■ **ČECHY, Vladislav I. (II.)** (1140–1158–1172), denár po 1158.

Naleziště: **Radziejów [Kujavy, PL] 2004**. Zvětšeno 3:1.

Titulní strana:

Vyobrazení k článku Luboš POLANSKÝ, *Tři nepublikované nálezy uherských středověkých dukátů ze sbírky Národního muzea*, s. 69–84 (mince č. 1.1, s. 73–74).

○ ■ **UHRY, Zikmund I.** (1387–1437), mincovna: *Budín*, správce komory: Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č. H5-360046. Naleziště: **Nice [Francie] před 1870**. Zvětšeno 3:1.

Numismatické listy

73 • 2018 • 1-2

Vedoucí redaktor / Chief Editor: Luboš POLANSKÝ.

Redakce / Editors: Michal MAŠEK, Luboš POLANSKÝ, Jiří SLÁMA

Redakční rada / Editorial Advisory Board: Marek CAJTHAML, Petr HAIMANN,

Dagmar KAŠPAROVÁ, Jiří MILITKÝ, Věra NĚMEČKOVÁ, Vlastimil NOVÁK,

Borys PASZKIEWICZ, Zdeněk PETRÁŇ, Eduard ŠIMEK, Jan VIDEMAN, Petr VOREL.

Jazyková redakce / Language Editor: Roman LANG.

Kontakt / Contact Address: lubos_polansky@nm.cz • 224 497 283.

Anglická abstrakta a resumé překládá / English abstracts and summaries translated by
Gabriela & Vlastimil NOVÁK.

NÁRODNÍ MUZEUM

Vydává: Národní muzeum ve spolupráci s Českou numismatickou společností.

Technická příprava a grafická úprava: Quattro-Production s. r. o.

Tisk: Kleinwächter Holding, s. r. o.

Přímý prodej zajišťuje stánek v Nové budově Národního muzea. Distribuci povinných výtisků,
výtisků pro předplatitele a distribuci volných výtisků zajišťuje Obchodní oddělení,

Národní muzeum, Václavská 1, 110 00 Praha 1, telefon 224 497 159, fax 222 246 047

(ze zahraničí: telefon +420 224 497 159, fax +420 222 246 047), e-mail: publikace@nm.cz.

Zde se přijímají i objednávky předplatného, z ČR i ze zahraničí a poskytují informace o cenách
předplatného. Členům České numismatické společnosti zasílá Česká numismatická společnost,

Arménská 1372/10, 101 00 Praha 10 - Vršovice, telefon 271 730 775.

Vychází dvakrát ročně jako dvojčíslo.

Redakční uzávěrky jsou 1. dubna a 1. září.

Pokyny pro autory najdete na www.nm.cz/publikace.

1.1. ČECHY, Boleslav II., Cach 89.

Naleziště: **Bodzia**, hrob D162 [PL].

1.3. ČECHY, Boleslav III., Cach 194.

Naleziště: **Bodzia**, hrob E864/II [PL].

2.1. ČECHY, Vladivoj I., Cach 219–221?

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 4/06 [PL].

Zvětšeno 2:1.

2.2. ČECHY, Břetislav I., Cach 324?

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 27/96 [PL].

Zvětšeno 2:1.

2.3. ČECHY, Spytihněv II., Cach 330.

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 26/99 [PL].

2.4. ČECHY, Vratislav II., Cach 346.

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 28/10 [PL].

2.4. ČECHY, Jaromír I., Cach 242, 248?

Naleziště: **Dziekanowice**, objekt XXV/02 [PL].

O b s a h

● □ Michal MAŠEK Významné životní jubileum Zdeňka Petráně	3
● □ Michal MAŠEK Portréty na mincích pergamských vládců <i>Portraits on coins of the rulers in Pergamon</i>	4
● □ Jiří SLÁMA K počátkům peněžní směny v Čechách <i>Notes to the beginning of the monetary exchange in Bohemia</i>	10
● □ Vojtěch BRÁDLE Poznámky k rozebrání denárového depotu z Čistěvsi (okr. Hradec Králové) <i>Some notes to the dispersal of the hoard of deniers from Čistěves (Hradec Králové district)</i>	15
● □ Stanisław SUCHODOLSKI Czeskie monety z X–XI wieku z cmentarzysk w miejscowościach Bodzia i Dziekanowice (Polska) <i>Bohemian coins of the 10–11th centuries from the cemeteries in Bodzia and Dziekanowice (Poland)</i>	19
● □ Borys PASZKIEWICZ Znalezisko denara českého krále Vladysława I i inne niezwykłe monety spod Radziejowa na Kujawach <i>The find of the denier of King Vladysław I of Bohemia and other unusual coins from the area of Radziejów in Kuyavia (Poland)</i>	33
● □ Marek BUDAJ Strieborné mince Žigmunda I. Luxemburského (1387–1437) a ich dopad na uhorské menové pomery <i>Silver coins of Sigismund I of Luxembourg (1387–1437) and their impact on the Hungarian monetary situation</i>	37
● □ Luboš POLANSKÝ Tři nepublikované nálezy uherských středověkých dukátů ze sbírky Národního muzea <i>Three unpublished finds of the Hungarian medieval ducats from the collection of the National Museum</i>	69
● □ Vojtěch BRÁDLE – Radek NOVÁK Dvojice novějších grošových nálezů z Úpicka (okr. Trutnov) <i>Two most recent hoards containing grossi found in the Úpice region (Trutnov district)</i>	85
● □ Pavel GREGOR Thustý kruhový peníz se lvem <i>Thick round coin with lion image</i>	91
● □ Jiří RYANT Hodnocení Josefa Smolíka z roku 1915 <i>Characteristic of Josef Smolík dating to 1915</i>	97